

Dz.U. 1994 Nr 124 poz. 607**Europejska Karta****Samorządu Terytorialnego****Wstęp**

Państwa, członkowie Rady Europy, sygnatariusze niniejszej Karty -

Biorąc pod uwagę, iż celem Rady Europy jest urzeczywistnienie ściślejszej jedności między jej członkami w celu ochrony i rozwoju ideałów i zasad stanowiących ich wspólne dziedzictwo;

Biorąc pod uwagę, iż jednym ze środków, za pośrednictwem których ten cel zostanie zrealizowany, jest zawarcie umów w dziedzinie administracyjnej;

Biorąc pod uwagę, iż wspólnoty lokalne stanowią jedną z zasadniczych podwalin każdego ustroju demokratycznego;

Biorąc pod uwagę, iż prawo obywateli do uczestniczenia w zarządzaniu sprawami publicznymi stanowi część demokratycznych zasad, wspólnych wszystkim państwom członkom Rady Europy;

Przekonane, że prawo to może być sprawowane najbardziej bezpośrednio na szczeblu lokalnym;

Przekonane, że życie wspólnot lokalnych wyposażonych w konkretne odpowiedzialności pozwala na zarządzanie skuteczne, a zarazem bliskie obywatela;

Świadome faktu, że obrona i umacnianie samorządu lokalnego w różnych krajach Europy stanowi istotny wkład w budowanie Europy wspartej na zasadach demokracji i decentralizacji władzy;

Potwierdzając, że zakłada to istnienie wspólnot lokalnych, posiadających organy decyzyjne, wybrane w sposób demokratyczny i mające prawo do szerokiej samorządności jeśli chodzi o kompetencje, warunki ich praktykowania oraz środki niezbędne do pełnienia ich misji,

Ustały, co następuje:

Artykuł 1

Strony zobowiązują się uznawać się za związane następującymi artykułami, w sposób i w miarę, jakie stanowi artykuł 12 niniejszej Karty.

CZEŚĆ I

Artykuł 2

Konstytucyjna i prawna zasada samorządu

Zasada samorządu lokalnego powinna być uznana przez prawo krajowe i, o ile to możliwe, przez Konstytucję.

Artykuł 3

Pojęcie samorządu lokalnego

1. Przez samorząd lokalny rozumie się prawo i rzeczywistą zdolność wspólnot lokalnych do regulowania i zarządzania, w ramach prawa, na ich własną odpowiedzialność i na rzecz ich ludności, istotną częścią spraw publicznych.
2. To prawo jest pełnione przez rady lub zgromadzenia złożone z członków, wybranych w głosowaniu wolnym, tajnym, równym, bezpośrednim i powszechnym i mogące zarządzać organami wykonawczymi, które przed nimi odpowiadają. To zarządzanie nie stawia przeszkód w odwoływaniu się do zgromadzeń obywatelskich, do referendum czy wszelkiej innej formy bezpośredniego uczestnictwa obywateli tam, gdzie zezwala na nie prawo.

Artykuł 4

Zasięg samorządu lokalnego

1. Podstawowe kompetencje wspólnot lokalnych ustala Konstytucja lub prawo. Przepis ten nie przeszkadza wszakże w przyznawaniu wspólnotom lokalnym kompetencji w celach specyficznych, zgodnie z prawem.
2. Wspólnoty lokalne posiadają, w ramach prawa, całą swobodę w wypełnianiu swej inicjatywy w każdej kwestii, która nie jest wyłączona spod ich kompetencji lub przypisana innej władzy.
3. Sprawowanie odpowiedzialności publicznych powinno, ogólnie biorąc, przypadać w pierwszej kolejności władzom najbliższym obywatelom. Powierzenie odpowiedzialności innej władzy musi brać pod uwagę zakres i naturę obowiązku oraz wymagania skuteczności i ekonomii.
4. Kompetencje powierzone wspólnotom lokalnym winny być prawidłowo pełne i całkowite. Mogą one być kwestionowane lub ograniczane przez inną władzę, centralną lub regionalną, jedynie w ramach prawa.
5. W przypadku przekazania pełnomocnictw przez władzę centralną lub regionalną, wspólnoty lokalne powinny cieszyć się, na ile to możliwe, swobodą w przystosowywaniu pełnienia tych pełnomocnictw do warunków lokalnych.
6. Wspólnoty lokalne powinny być konsultowane, na ile to możliwe, w dogodnym czasie i we właściwy sposób, podczas procesów planowania i podejmowania decyzji we wszystkich bezpośrednio je dotyczących kwestiach.

Artykuł 5

Ochrona granic terytorialnych wspólnot lokalnych

W sprawach jakiegokolwiek zmiany lokalnych granic terytorialnych odpowiednio wspólnoty lokalne powinny być uprzednio konsultowane, ewentualnie drogą referendum tam, gdzie prawo na to zezwala.

Artykuł 6

Całkowita zgodność struktur i środków administracyjnych z posłannictwami wspólnot lokalnych

1. Bez uszczerbku dla ogólniejszych przepisów stworzonych przez prawo, wspólnoty lokalne powinny móc same określić wewnętrzne struktury administracyjne, w które chcą się wyposażyć w celu przystosowania ich do swych specyficznych potrzeb oraz by umożliwić skuteczne zarządzanie.
2. Status personelu wspólnot lokalnych powinien pozwalać na wysokiej jakości rekrutację, wspartą na zasadach zasługi i kompetencji; w tym celu powinien zawierać odpowiednie warunki kształcenia, wynagrodzenia i perspektywy kariery.

Artykuł 7

Warunki pełnienia odpowiedzialności na szczeblu lokalnym

1. Status osób wybranych na szczeblu lokalnym powinien zapewniać swobodne wykonywanie ich mandatu.
2. Powinien pozwalać na stosowne finansowe wynagrodzenie kosztów wynikających z pełnienia mandatu, jak też, w danym przypadku, na finansowe wynagrodzenie utraconych zarobków lub zapłatę za wykonaną pracę oraz odpowiednie zabezpieczenie socjalne.
3. Funkcje i działalności nie dające się pogodzić z mandatem wybranego mogą być ustalone tylko przez prawo lub przez podstawowe zasady prawne.

Artykuł 8

1. Wszelka kontrola administracyjna wspólnot lokalnych może się dokonywać jedynie wedle form i w przypadkach przewidzianych przez Konstytucję lub prawo.
2. Wszelka kontrola administracyjna czynności wspólnot lokalnych powinna, w zasadzie, zmierzać jedynie do zapewnienia poszanowania praworządności i zasad konstytucyjnych. Kontrola administracyjna może wszakże obejmować kontrolę celowości działań władz wyższego szczebla w tym, co dotyczy zadań, do których wykonania delegowane są wspólnoty lokalne.
3. Administracyjna kontrola wspólnot lokalnych powinna być dokonywana z poszanowaniem proporcjonalności między zakresem interwencji władzy kontrolnej a wagą interesów, które pragnie ona chronić.

Artykuł 9

Zasoby finansowe wspólnot lokalnych

1. Wspólnoty lokalne mają prawo, w ramach krajowej polityki ekonomicznej, do wystarczających własnych zasobów, którymi mogą swobodnie dysponować w wykonywaniu swoich kompetencji.
2. Zasoby finansowe wspólnot lokalnych powinny być proporcjonalne do kompetencji przewidzianych przez Konstytucję lub prawo.
3. Co najmniej część zasobów finansowych wspólnot lokalnych powinna pochodzić z opłat i podatków lokalnych, których poziom mają prawo, w granicach prawa, ustalać same wspólnoty.
4. Finansowe systemy, na których opierają się zasoby, jakimi dysponują wspólnoty lokalne powinny mieć charakter wystarczająco urozmaicony i ewolucyjny, tak by pozwalały im trzymać się, o ile to możliwe w praktyce, realnej ewolucji kosztów wykonywania ich kompetencji.
5. Ochrona wspólnot lokalnych słabszych finansowo wymaga wprowadzenia procedur ujednoczenia finansowego lub środków równoważących, mających na celu skorygowanie efektów nierównego podziału potencjalnych źródeł finansowania, jak również obciążeń, które na nie przypadają. Takie procedury czy środki nie powinny ograniczać wolności wyboru wspólnot lokalnych w ich własnej dziedzinie odpowiedzialności.
6. Wspólnoty lokalne powinny być konsultowane we właściwy sposób, co do sposobów przydzielania im redystrybuowanych zasobów.
7. W miarę możliwości, subwencje przyznane wspólnotom lokalnym, nie powinny być przeznaczane na finansowanie projektów specyficznych. Przyznanie subwencji nie powinno przynosić uszczerbku fundamentalnej wolności polityki wspólnot lokalnych we właściwej im dziedzinie kompetencji.
8. Aby finansować swoje wydatki inwestycyjne wspólnoty lokalne powinny mieć dostęp, zgodnie z prawem, do krajowego rynku kapitałowego.

Artykuł 10

Prawo wspólnot lokalnych do zrzeszania się

1. W wypełnianiu swoich uprawnień wspólnoty lokalne mają prawo do współpracy oraz do zrzeszania się, w ramach prawa, z innymi wspólnotami lokalnymi, by urzeczywistniać zadania interesu wspólnego.
2. Prawo wspólnot lokalnych do przystępowania do stowarzyszenia, chroniącego i popierającego ich wspólne interesy oraz prawo do przystępowania do międzynarodowego stowarzyszenia wspólnot lokalnych, musi być uznane w każdym Państwie.
3. Wspólnoty lokalne mogą, w warunkach ewentualnie przewidzianych przez prawo, współpracować ze wspólnotami innych Państw.

Artykuł 11

Ochrona prawna samorządu lokalnego

Wspólnoty lokalne winny rozporządzać prawem odwołania sądowego w celu zapewnienia sobie swobodnego sprawowania swych uprawnień i poszanowania

zasad samorządu lokalnego, uświęconych przez Konstytucję lub ustawodawstwa krajowe.

CZĘŚĆ II

Postanowienia różne

Artykuł 12

Zobowiązania

1. Każda strona zobowiązuje się uważać się za związaną co najmniej dwudziestoma spośród paragrafów części I Karty, z których co najmniej dziesięć jest wybranych spośród następujących paragrafów:
 - artykuł 2,
 - artykuł 3, paragrafy 1 i 2,
 - artykuł 4, paragrafy 1, 2 i 4,
 - artykuł 5,
 - artykuł 7, paragraf 1,
 - artykuł 8, paragraf 2,
 - artykuł 9, paragrafy 1, 2 i 3,
 - artykuł 10, paragraf 1,
 - artykuł 11.
2. Każde zawierające umowę państwo, w chwili złożenia swego dokumentu ratyfikacyjnego, akceptującego lub aprobowanego, zawiadamia Sekretarza Generalnego Rady Europy o wybranych paragrafach, zgodnie z postanowieniem paragrafu 1 niniejszego artykułu.
3. Każda strona może, w każdym późniejszym momencie, zawiadomić Sekretarza Generalnego, że uważa się za związaną każdym innym paragrafem niniejszej Karty, którego jeszcze nie zaakceptowała zgodnie z postanowieniami paragrafu 1 niniejszego artykułu. Te późniejsze zobowiązania zostaną uznane za część składową ratyfikacji, akceptacji lub aprobaty Strony wnoszącej notyfikację i dadzą takie same skutki, począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po wygaśnięciu okresu trzech miesięcy od daty przyjęcia notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 13

Wspólnoty, do których stosuje się Karta

Zasady samorządu lokalnego, zawarte w niniejszej Karcie stosują się do wszystkich kategorii wspólnot lokalnych, istniejących na terytorium Strony. Jednak każda Strona może, w chwili składania swego dokumentu ratyfikacyjnego, akceptującego lub aprobowanego, określić kategorie wspólnot lokalnych lub regionalnych, do których chce ograniczyć zakres zastosowania albo które chce wykluczyć z zakresu zastosowania niniejszej Karty.

Może ona również włączyć inne kategorie wspólnot lokalnych czy regionalnych w zakres zastosowania Karty, drogą późniejszego zawiadomienia Sekretarza Generalnego Rady Europy.

Artykuł 14

Przekazywanie informacji

Każda Strona przekazuje Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy wszelką stosowną informację, dotyczącą postanowień legislacyjnych i innych norm, jakie podjęła w celu zastosowania się do postanowień niniejszej Karty.

CZĘŚĆ III

Artykuł 15

Podpisanie, ratyfikacja, wejście w życie

1. Niniejsza Karta jest otwarta na podpisanie przez Państwa członków Rady Europy. Będzie podlegać ratyfikacji, akceptacji lub aprobacie. Dokumenty ratyfikacji, akceptacji lub aprobaty zostaną złożone na ręce Sekretarza Generalnego Rady Europy.
2. Niniejsza Karta wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca, który następuje po wygaśnięciu okresu trzech miesięcy od daty, kiedy to cztery Państwa członkowie Rady Europy wyrażą przyzwolenie, by być związane Kartą, zgodnie z postanowieniami poprzedniego paragrafu.
3. W odniesieniu do każdego Państwa członka, które później wyrazi swe przyzwolenie na bycie związanym Kartą, zacznie ona obowiązywać pierwszego dnia miesiąca następującego po wygaśnięciu okresu trzech miesięcy od daty złożenia dokumentu ratyfikacji, akceptacji lub aprobaty.

Artykuł 16

Klauzula terytorialna

1. Każde Państwo może, w chwili podpisywania lub w chwili składania swego dokumentu ratyfikacji, akceptacji lub aprobaty czy przystąpienia, oznaczyć terytorium lub terytoria, do których odnosić się będzie niniejsza Karta.
2. Każde Państwo może w każdej innej chwili, później, drogą deklaracji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy rozciągnąć zastosowanie niniejszej Karty na terytorium oznaczone w deklaracji. Względem tego terytorium Karta wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po wygaśnięciu trzech miesięcy od daty przyjęcia deklaracji przez Sekretarza Generalnego.
3. Każda deklaracja złożona na mocy dwu poprzednich paragrafów może zostać wycofana w tym, co dotyczy całego terytorium objętego tą deklaracją, poprzez notyfikację skierowaną do Sekretarza Generalnego. Wycofanie będzie obowiązywać pierwszego dnia miesiąca następującego po wygaśnięciu okresu sześciu miesięcy od daty przyjęcia notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 17

Wypowiedzenie

1. Żadna ze stron nie może wypowiedzieć niniejszej Karty przed upływem okresu pięciu lat od daty, w której Karta weszła w życie w tym, co dotyczy danej Strony. Wypowiedzenie zostanie doręczone Sekretarzowi Generalnemu z sześciomiesięcznym uprzedzeniem. To wypowiedzenie nie dotyczy mocy prawnej Karty względem innych Stron, z zastrzeżeniem, że ich liczba nie będzie nigdy niższa niż cztery.
2. Każda ze Stron może, zgodnie z postanowieniami wyrażonymi w poprzednim paragrafie, wypowiedzieć każdy paragraf części I Karty, którą zaakceptowała, z zastrzeżeniem, że liczba i kategoria paragrafów, do przestrzegania których ta Strona się zobowiązuje, pozostają zgodne z postanowieniami artykułu 12, paragraf 1. Każda ze Stron, która w wyniku wypowiedzenia któregoś paragrafu nie stosuje się już do postanowień artykułu 12, paragraf 1, będzie uważana za tę, która wypowiedziała również samą Kartę.

Artykuł 18

Notyfikacje

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje Państwom członkom Rady:

- a) każde złożenie podpisu,
- b) złożenie każdego dokumentu ratyfikacji, akceptacji lub aprobaty,
- c) każdą datę wejścia w życie niniejszej Karty, zgodnie z artykułem 15,
- d) każdą notyfikację, przyjętą stosownie do postanowień artykułu 12, paragraf 2 i 3,
- e) każdą notyfikację, przyjętą stosownie do postanowień artykułu 13,
- f) każdy inny akt, notyfikację czy zawiadomienie, mające związek z niniejszą Kartą.